

انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت
انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت
انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت انگیزه‌ی پیشرفت

پرسش‌نامه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت هرمنس

ابزارهای روان‌شناختی

آدیس کراسکیان
دانشجوی دکتری روان‌شناسی

یکی از نظریه‌های مربوط به انگیزش^۱ که در روان‌شناسی پرورشی جای مهمی دارد نظریه‌ی انگیزه پیشرفت^۲ یا نیاز به پیشرفت^۳ است. منظور از انگیزه پیشرفت یا انگیزه موفقیت میل یا اشتیاق برای کسب موفقیت و شرکت در فعالیت‌هایی است که موفقیت در آن‌ها به کوشش و توانایی شخصی وابسته است. افراد دارای انگیزه‌ی پیشرفت در سطح بالا برای حل مشکلات و رسیدن به موفقیت بسیار کوشا هستند. حتی پس از آن که در انجام کاری شکست خوردند، از آن دست نمی‌کشند و تا رسیدن به موفقیت به کوشش ادامه می‌دهند. دانش‌آموزان دارای انگیزه‌ی پیشرفت در سطح بالا، همواره می‌خواهند موفق شوند و انتظار آن را می‌کشند؛ و وقتی که شکست می‌خورند کوشش‌های خود را دو برابر می‌کنند، و به فعالیت ادامه می‌دهند تا موفق شوند (اسلاوین^۴، ۲۰۰۶، به نقل از سیف، ۱۳۸۶).

واضعان اصلی نظریه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت مک‌کلند^۵، اتکینسون^۶، کلارک^۷ و لوول^۸ هستند. بنا به نظریه‌ی اتکینسون (۱۹۵۷)، اشخاصی که دارای انگیزه‌ی پیشرفت قوی هستند در تکالیفی که دارای درجه‌ی دشواری متوسط‌اند (نه خیلی دشوار و نه خیلی آسان) توفیق زیادی به دست می‌آورند. یعنی تکالیفی که این افراد در آن حداکثر جدیت را نشان می‌دهند تکالیفی هستند که انجام دادن آن‌ها مستلزم قدری خطر کردن است. این‌ها همان تکالیف چالش‌انگیزند (سیف، ۱۳۸۶).

□ پرسش‌نامه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت هرمنس

در سال ۱۹۷۰ میلادی هوبرت هرمنس^۹ بر مبنای دانش نظری و تجربی موجود درباره‌ی نیاز به پیشرفت و با بررسی پژوهش‌های مربوط به این زمینه پرسش‌نامه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت هرمنس^{۱۰} را تدوین نمود.

□ پرسش‌نامه‌ی اولیه

هرمنس براساس پژوهش‌های پیشین خود ۱۰ ویژگی متمایزکننده‌ی افراد دارای انگیزه‌ی پیشرفت بالا از افراد با انگیزه‌ی پیشرفت پایین را به شرح زیر تهیه نمود:

۱. بالا بودن سطح آرزو.
۲. انگیزه‌ی قوی برای تحرک به سوی بالا.
۳. مقاومت طولانی در مواجهه با تکالیف با سطح دشواری متوسط.
۴. تمایل به اعمال تلاش مجدد در انجام تکالیف نیمه‌تمام.
۵. درکی پویا از زمان، یعنی درک این موضوع که امور سریع روی می‌دهند.
۶. آینده‌نگری.
۷. توجه به ملاک شایستگی و لیاقت در انتخاب دوست و همکار.
۸. بازشناسی از طریق عملکرد خوب در کار.
۹. انجام کار به بهترین شکل ممکن.
۱۰. رفتار مخاطره‌آمیز پایین.

وی بر مبنای این ویژگی‌ها نسخه‌ی تجربی پرسش‌نامه‌ی خود را آماده کرد. در واقع این بخش از فعالیت هرمنس روایی محتوای^{۱۱} پرسش‌نامه‌ی مورد تأیید قرار می‌دهد.

□ پرسش‌نامه‌ی نهایی

پس از اجرای آزمایشی پرسش‌نامه و تجزیه

و تحلیل پرسش‌ها در نهایت ۲۹ پرسش که دارای همبستگی بالا و معنادار با نمره‌ی کل آزمون بودند در نسخه‌ی نهایی پرسش‌نامه قرار گرفت. پرسش‌های آزمون به صورت جمله‌های ناتمام و به صورت چهارگزینه‌ای بیان شده‌اند و این گزینه‌ها برحسب این که نشان‌دهنده‌ی انگیزه‌ی پیشرفت از زیاد به کم و یا کم به زیاد باشد نمره‌گذاری می‌شود. در ادامه نمونه‌ای از پرسش‌های آزمون ارائه شده است.

□ زمانی که در برابر انجام کار با مشکلی روبه‌رو می‌شوم...

- الف- خیلی سریع از انجام دادن آن صرف‌نظر می‌کنم.
- ب- سریع از انجام دادن آن صرف‌نظر می‌کنم.
- پ- خیلی زود از انجام دادن آن صرف‌نظر می‌کنم.
- ت- معمولاً آن را به انجام می‌رسانم.

□ آزمون انگیزه‌ی پیشرفت هرمنس در ایران

هومن و عسگری (۱۳۷۹) پژوهشی را با هدف ساخت، اعتباریابی، رواسازی و هنجاریابی آزمون انگیزه‌ی پیشرفت روی گروه نمونه‌ای به حجم ۱۰۷۳ نفر (۵۶۰ دختر و ۵۱۳ پسر) از دانش‌آموزان دبیرستانی شهرستان ساوه و حومه که با روش نمونه‌برداری چندمرحله‌ای انتخاب شدند، اجرا نموده‌اند.

ابزار پژوهش را پرسش‌نامه‌ی انگیزه‌ی پیشرفت هرمنس با ۲۹ پرسش، به همراه ۱۱ پرسش اضافه شده توسط پژوهش‌گران تشکیل می‌دهد.

ضریب اعتبار^{۱۲} آزمون با استفاده از فرمول

آلفای کرونباخ پس از حذف ۸ پرسش برابر ۰/۸۰۳ گزارش شده است که تأییدکننده‌ی اعتبار مطلوب آزمون می‌باشد.

اجرای روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی^{۱۳} در پژوهش درباره‌ی روایی پرسش‌نامه نشان می‌دهد که مواد پرسش‌نامه به گونه‌ی کلی با یک عامل همبسته است. چرخش عامل‌ها به شیوه‌ی کوارتیماکس^{۱۴} برای ساده‌سازی ساختار پرسش‌نامه نشان می‌دهد که ساختار نظری پرسش‌نامه از هفت عامل (داشتن پشتکار، اعتمادبه‌نفس، ادراک پویا از زمان، فرصت‌جویی، سخت‌کوشی، توجه به ملاک شایستگی در انتخاب دوست، سطح آرزوی بالا و آینده‌نگری) با بار عاملی دست‌کم ۰/۳ تشکیل می‌شود که بیانگر روایی‌سازی ۱۵ قابل قبول برای پرسش‌نامه است.

پی‌نوشت

1. motivation
2. achievement motivation
3. need for achievement
4. Robert E. Slavin
5. McClland
6. Atkinson
7. Clark
8. Lowell
9. Pro. Dr. Hubert J. M. Hermans (<http://www.socsci.kun.nl/~hermans/index.html>)
10. Questionnaire Measure of Achievement Motivation
11. Content validity
12. reliability
13. Principal Component analysis (PC)
14. quartimax
15. construct validity

منابع

۱. سیف، علی‌اکبر. (۱۳۸۶). روان‌شناسی پرورشی نوین. تهران: نشر دوران.
۲. هومن، حیدرعلی، و عسگری، علی. (۱۳۷۹). تهیه و استاندارد کردن آزمون انگیزه‌ی پیشرفت. فصل‌نامه‌ی پژوهش‌های روان‌شناختی، ۱۱، ۳۲-۹.